

नाटक ही एक स्वतंत्र साहित्य कृती आहे. कविता, कथा, कादंबरी प्रमाणेच नाटक इतर कलांच्या आश्रयाने जन्माला येते असे मूर्खता जातं नी बघत राहता ते उरंही नाटक जशी स्थिती आहे. पण आम्ही तसे मानत नाही. खरे तर नाटककला जगातील सर्व कलांना आपल्या हृदयात स्थान देते.

कविता, कथा, कादंबरी या साऱ्या साहित्य प्रकारांना नाटककला स्वतःत उभीकधी बेमालूम लयाविह वस्त्र घेत घेते की, नाटकात 'कथा' असते. 'कादंबरी'चा आकार असतो, ती संवाद लयीतून प्रकटत राहते 'काव्यरसकला' अन्वि हे शब्द होते सर्व साहित्य प्रकारांची ज्ञान जाण नाटकलेखन करणान्यास असते म्हणून! पण नाटककलाचे काम एवढेच नसतं, नेत्राध्य (स्वात्मककला) प्रकाश (प्रकाशकला) रंगभूषा, वेशभूषा, क्षपितय, दिग्दर्शनकलेद्वारा दोन बाक्य वा शब्दामधील 'पॉज' सही पण ठेवायें लागतं. जोडीला शिल्पकला, चित्रकला, नृत्यकला, संगीतकलेसही पण नाटककायत असावे लागतं. परिपूर्ण नाटककार होण्यासाठी ते सहाय्यक असतं.

- प्रेमचानंद गज्वी

गोवा विद्यापीठ

संत सोहिरोबानाथ आंबिये अध्यासन

अतिथी प्राध्यापक संशोधन संचालनसमय

Collection of research papers presented at the National Seminar jointly organized by Sant Sohirobanath Ambhiye Adhyasan (VRPP) of Goa University and Government College Quepe, Goa

तिसऱ्या सहस्रकारंभी

भारतीय नाट्य

आणि

नाटककार

संपादन :

प्रा. विनय मधुगांवकर

गोवा विद्यापीठाचे संत सोहिरोबानाथ आंबिये अध्यासन (VRPP)

आणि शासकीय महाविद्यालय केपे यांच्या संयुक्त विद्यमाने

आयोजित राष्ट्रीय परिसंवादात सादर केलेल्या शोधनिबंधांचा संग्रह

तिसऱ्या सहस्रकारंभी भारतीय नाट्य आणि नाटककार
Tisaryā sahasrākārambhi bhāratīya nāṭya 'āṇi nāṭakakāra

संपादक : प्रा. विनय मडगांवकर

मराठी विभाग,

गोवा विद्यापीठ, ताळगाव-गोवा.

संपर्क : ८३०८४७७६६४

vinay@unigoa.ac.in

© प्रकाशक : संत सोहिरोबानाथ आंबिये अध्यासन
अतिथी प्राध्यापक संशोधन संचालनालय (VRPP)
गोवा विद्यापीठ, ताळगाव-गोवा

प्रकाशन क्रमांक : ०१

प्रथम आवृत्ती : १५ ऑगस्ट २०२१

ISBN : 978-93-5493-269-4

मुद्रक : अथर्व एन्टरप्रायजेस, अस्नोडा, बारदेश - गोवा.

मुखपृष्ठ : गणेश हाडके

मूल्य : रुपये २००/-

विशेष सहकार्य:

'तिसऱ्या सहस्रकारंभी भारतीय नाट्य आणि नाटककार' हे पुस्तक प्रकाशित करण्यासाठी गोवा विद्यापीठाच्या संत सोहिरोबानाथ आंबिये अध्यासनाचे (VRPP) आर्थिक सहकार्य प्राप्त झाले आहे.

सूचना : या पुस्तकात प्रसिद्ध झालेल्या शोधनिबंधात लेखकांनी स्वतःची मते मांडली आहेत. त्या सर्व मतांशी संपादक व प्रकाशन संस्था सहमत असतील असे नाही.

अनुक्रमणिका

भारतीय नाटक आणि नाटककार	
- प्रोफेसर वजवी	१३
भावनवणी नाटक व मराठी नाटक याचा अनुषंग	
- डॉ. बाळकृष्ण लखत	२३
कोंकणी सिनोदी नाटक : दशा आणि दिशा	
- डॉ. सत्य प्रसार	३२
'तिसऱ्या सहस्रकातील गुजराती रंगभूमी' : एक साक्षित आलेख	
- डॉ. करदीकर सत्यकुमार	४८
एकविराट्या शतकातील हिंदी नाटक	
- डॉ. रमिता मुख	४३
कन्नड पद्यनाट्य आणि वर्तमान समस्या	
- डॉ. प्रभा सी. भट	५०
तिसऱ्या सहस्रकारांभी कोंकणी नाटक आणि नाटककार	
- डॉ. प्रकाश धजरीकार	५७
तिसऱ्या सहस्रकारांभी चोमंतकीय मराठी नाटक	
- सारिका आडविलकर	६१
तिसऱ्या सहस्रकारांभी 'कोंकणी तियात्र'	
- डॉ. कौजमा फेर्नांडीस	६९
'२९ व्या शतकातील कोंकणी एकांकिका : स्वरूप आणि समीक्षा'	
- डॉ. हनुमंत चोपडेकर	७५
सामाजिक आशयाचे पौराणिक नाटक 'अश्वत्थामा हतः ?'	
- डॉ. शंलेश विश्वनाथ त्रिभुवन	८६
ऐतिहासिक महानाट्यांचा विषय 'छत्रपती संभूराजे'	
- प्रा. विनय मडगावकर	९८
श्री विष्णु सूर्य यांचे यांच्या २००० मंतरांच्या नाट्यसंहिता	
- देविदास शंकर आयोजक	१०५
विठ्ठल नावडे यांच्या सामाजिक नाट्यसंहिता	
- प्रा. सोनिया सायत	११८
समकालीनाना खुणावणारी, भासाची अभिजात नाटके	
- प्रा. अनघा देशपांडे	१२७
मराठी नाटकांचे चित्रपटात माध्यमांतर	
- उर्वी भट	१३९

तिसऱ्या सहस्रकारंभी 'कोंकणी तियात्र'

- डॉ. कोंजमा फेर्नांडीस

'नटांमार्फत रंगमंचावर प्रेक्षकांसमोर सादर करण्यासाठी रचलेली बव्हंशी संवादयुक्त कथा' अशी नाटकाची व्याख्या केली जाते. 'तियात्र' हा एक नाट्यप्रकार. पण तियात्र म्हणजे नाटक नव्हे. नाट्य, संगीत, विनोद 'कांतार' (तियात्रात सादर केले जाणारे गाणे) यांचा संयोग तियात्रामध्ये होत असतो. गोव्यातील लोकप्रिय असा हा नाट्यप्रकार. १२५ वर्षांपेक्षा जास्त वर्षांची समृद्ध परंपरा लाभलेल्या या अनोख्या नाट्यप्रकाराचे जगातील विविध देशांमध्ये सादरीकरण झाले आहे. कोंकणी भाषेत कोंकणी माणसाने जन्मास घातलेला हा कलाप्रकार म्हणजे कोंकणी भाषेचे वैभव आहे.

कोंकणीतील पहिला तियात्र १७ एप्रिल १८९२ रोजी मुंबईत सादर करण्यात आला. या दिवशी लुकाझीन रिबेरो यांनी 'इटालियन भुरगो' हा तियात्र प्रथमच 'न्यू आल्फ्रेड थियेटर, मुंबई' येथे सादर करून इतिहास घडविला. तेव्हापासून आतापर्यंत हजारो तियात्र रंगभूमीवर आले. तियात्र हा एक दृक आणि श्राव्य असा साहित्यप्रकार. एकाचवेळी शेकडो रसिक त्याचा आस्वाद घेऊ शकतात. तियात्र म्हणजे समाजाचा आरसा. सामाजिक जीवन, त्यातील बदलते प्रवाह, चालिरीती, सामाजिक मूल्ये इत्यादींचे नितळ प्रतिबिंब तियात्रात पडलेले दिसते. तियात्र हा बदलत्या समाजजीवनाचा वेध घेणारा महत्त्वपूर्ण असा साहित्यप्रकार म्हणावा लागेल.

तियात्र म्हणजे नुसते नाटक नव्हे. खेळतियात्र, संगीत खेळ, खेळ यापेक्षाही तियात्र वेगळा आहे. तियात्राचे सहा ते सात भाग असतात. त्यालाच 'पड्डे' म्हणतात. दर पडद्यानंतर 'कांतारे' असतात. कांतार हा गीत-काव्याचा एक प्रकार. एक संशोधनाचा विषय. कांताराचे विषय अनेक असतात. 'सोलो', 'दुएट', 'दुवो', 'त्रिवो', 'चवको' किंवा इतर प्रकारची कांतारे तियात्रांत सादर केली जातात. कांतार गंभीर वा कमालीचे विनोदी असू शकते. कांतार हा तियात्राचा आत्मा असतो. गमत

RECENT TRENDS ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

ISBN:978-93-90781-23-2

EDITOR

Dr.T.A.Sukantha • Dr. M. Jayakumari
Mr. Siluveru Srinivasulu

OPTIMISM, SPIRITUALITY AND MENTAL WELL-BEING AMIDST COVID-19 PANDEMIC

Cedila Pereira e Gomes*

Department of Psychology, M.E.S. College of Arts & Commerce,
Zuarinagar- Goa, India

cedilapereiraegomes@gmail.com

Abstract:

Background: The coronavirus disease (COVID-19) pandemic is still a cause for worldwide concern affecting the plethora of economic, social and psychological problems of mankind to a great extent. The purpose of the current study was to examine and understand the relationships between optimism, spirituality and mental well-being amidst the COVID-19 pandemic.

Method: This study included 191 individuals who were randomly selected. Optimism was assessed using the Life Orientation Test (LOT-R). Spirituality was assessed using the Spirituality Scale and the Warwick Edinburg Mental Well-being Scale (WEMWBS) was used to assess the mental well-being of individuals. Further, the effect of subject variables like age, gender and marital status on these factors were analysed.

Results: Optimism and spirituality were found to be significantly positively correlated to psychological well-being. Married individuals reported better levels of optimism as compared to single individuals. Gender, marital status and age were significantly associated with spirituality among individuals. Females, married people and older adults were reported to be more spiritual than younger adults. Marital status and age were significantly associated with mental well-being among individuals. Older adults and married people were found to have better mental well-being than younger and single adults.

Conclusion: Thus, in times of crises situation, increased levels of optimism and spirituality have been found to enhance the mental well-being of individuals.

25.	INTERGENERATIONAL TRANSITION OF HOME FURNISHINGS IN BRIDAL TROUSSEAU <i>MANIDEEP KAUR</i>	157-165
26.	KNOWLEDGE MANAGEMENT AND HIGHER EDUCATION SYSTEM IN INDIA <i>P.BALACHANDAR & DR.R.RAMESH</i>	166-173
27.	REDUCTION OF COMMON MODE VOLTAGE IN INDIRECT VECTOR CONTROLLED INDUCTION MOTOR DRIVES USING ANN ¹ <i>DR. PRADEEP JYOTI,</i> ² <i>DR B SHADAKSHARAPPA</i>	174-178
28.	OPTIMISM, SPIRITUALITY AND MENTAL WELL-BEING AMIDST COVID-19 PANDEMIC <i>CEDILA PEREIRA E GOMES</i>	179-184
29.	TO STUDY ABOUT THE ANTIFUNGAL ACTIVITY IN TECTONA GRANDIS ON BAMBOO FABRIC <i>V.DHARANI</i>	185-198

Emotions

A Multidisciplinary Inquiry

Dr. Uma Rele
Fr. Magi Murzello

Dr. Gurudutta Japee
Dr. Preeti Oza

CONTENTS

•	<i>Introduction and Preface</i>	v
•	<i>Acknowledgement</i>	ix

PART - I

EMOTIONS AND HUMAN LIFE

1.	Emotional Maturity and Resilience as Correlates of Psychological Well-Being in Adults — <i>Cedilia Pereira e Gomes</i>	3
2.	Emotion in Cause Behavior - A Social Psychology Perspective — <i>Dr. Anita Patel & Jackson Judan Fernandes</i>	22
3.	Ethics & Emotions — <i>Dr. Gurudutta P Japee</i>	41
4.	Positive Emotions and Well-Being— <i>Rashmi S. Patel</i>	51
5.	Impacts of Negative Emotions on Oneself and Society — <i>Dr. Sai Madhavi</i>	72
6.	Emotion and Law — <i>Dr. Parashikumar D. Dobariya</i>	79
7.	Psychology of Emotions — <i>Pr. Surekha R. Masal</i>	97
8.	The Brutal Traces — <i>Dr. Anuradha Pagedar</i>	104
9.	Change Your Reality by Changing Your Emotions — <i>Kinix Hande</i>	118

PART - II

EMOTIONS IN ART, MUSIC AND LITERATURE

10.	‘Love’ as Transcending Milieu of Emotions- Narratives of Love From Folk and Literature — <i>Dr. Preeti Oza</i>	123
-----	--	-----

EMOTIONAL MATURITY AND RESILIENCE AS CORRELATES OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN ADULTS

— *Cedila Pereira Gomes*

Abstract:

Understanding and managing our emotions is essential for effective communication and positive interaction between people. Emotional maturity is the ability to handle situations responsibly. Appropriate display and interpreting of one's own emotions and that of others is a skill we need to acquire. Resilience is using one's mental processes and behaviors in promoting personal assets and protecting oneself from the potential negative effects of stressors. The data was collected using the Resilience Scale by Gail M. Wagnild and Heather M. Young (1993), the Emotional Maturity Scale by Y. Singh and M. Bhargava (1991) and Ryff's Psychological Well-Being Scale by Dr. Carol Ryff (1989). Results indicated that emotional maturity was significantly negatively correlated to psychological well-being. Resilience was positively related to psychological well-being. Significant gender differences were observed with respect to psychological well-being. Significant differences in the means scores of single and married adults were reported with respect to emotional maturity, resilience